

TÍTULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS
Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia
Historia dos bens escultóricos I
Departamento: Historia, valoración e clasificación dos bens culturais

Obrigatoria da especialidade	Curso: 3º escultura	1º Cuadrimestre	4 ECTS
-------------------------------------	----------------------------	------------------------	---------------

Teórica
Profesor: José Granados Marín
granadosmarin@edu.xunta.gal
Horario: 3 horas semanais
DESCRIBIÓN DA MATERIA

Historia dos bens culturais da especialidade, desde o punto de vista das súas características tipolóxicas, formais técnicas e culturais. Metodoloxía de análise para a interpretación do ben cultural desde o enfoque teórico-práctico. Coñecemento dos principais repertorios da cultura visual da especialidade. Pautas para a elaboración de informes histórico-artísticos dos bens culturais da especialidade.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X19	Coñecer e aplicar os recursos de investigación: metodoloxía científica, fontes documentais e historiográficas, análise, interpretación e síntese de resultados.
X20	Ter a capacidade para obter, presentar e difundir información sobre os bens culturais e a metodoloxía dos procesos de conservación e restauración.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE ESCULTURA

EE5	Establecer un diálogo interdisciplinario con outros/as profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no concerne ao escultórico.
EE11	Investigar o patrimonio cultural escultórico desde o punto de vista histórico, das súas fontes documentais, da súa evolución material, funcional ou simbólica, así como a súa adecuación aos traballos de conservación-restauración de bens culturais. Coñecemento dos principais métodos e técnicas de investigación histórica aplicados á conservación-restauración de bens culturais.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA	
	EM 1. Coñecer, identificar e analizar os bens culturais de tipo escultórico do período estudado, caracterizándoos de xeito adecuado: os seus materiais e técnicas, as súas funcións, os estilos, movementos e correntes ás que pertencen, o contexto socio-profesional no que foron creados, o seu mercado, así como a historia da súa conservación-restauración.
	EM 2. Adquirir un dominio axeitado da terminoloxía científica da materia, así como o control das técnicas e metodoloxías de clasificación, análise e comentario dos bens escultóricos.
	EM 3. Investigar o patrimonio dos bens culturais de tipo escultórico desde o punto de vista histórico: as súas fontes documentais, a súa evolución material, funcional e simbólica, así como a súa adecuación aos traballos de conservación-restauración de bens culturais. Coñecemento dos principais métodos e técnicas de investigación histórica aplicados á conservación-restauración de bens culturais.
	EM 4. Documentar os bens escultóricos do arco cronolóxico estudado, valorándoos e clasificándoos de xeito adecuado, integrando os coñecementos e habilidades adquiridas á práctica da conservación-restauración. Identificar correctamente as distintas obras escultóricas estudadas, adscribíndoas aos seus ámbitos temporais, xeográficos, estilísticos, formais, materiais, técnicos, funcionais e iconográficos, atribuíndo de maneira axeitada as correspondentes autorías, escolas e obradoiros.

UNIDADES DIDÁCTICAS		
Unidade	Subtemas	% da materia
1. Introducción á linguaxe escultórica e a súa contextualización histórica.	1.1 Tipoloxía dos bens escultóricos. 1.2 Materiais e técnicas escultóricas. 1.3 Xéneros e funcións dos bens escultóricos. 1.4 Fontes para o estudo dos bens escultóricos.	20%
2. Bens escultóricos da prehistoria e na idade antiga na Península Ibérica.	2.1 Bens escultóricos da prehistoria e da protohistoria na Península Ibérica. 2.3 Escultura grega e romana en España.	15%
3. Bens escultóricos na Idade Media hispana.	3.1 Escultura prerrománica. 3.2 Escultura románica. 3.3 Escultura gótica: século XIII. 3.4 Escultura gótica: século XIV. 3.5 Escultura gótica: século XV.	65%

PLANIFICACIÓN DOCENTE			
Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Sesión maxistral	30	0	30
Estudos de caso, debates e outras actividades	12	8	20
Traballos tutelados/Exposicións	12	13	25

Estudo autónomo	0	25	25
Total	54	46	100

METODOLOXÍA DOCENTE	
Metodoloxía	Descrición
Sesión maxistral	Coñecemento das bases teóricas da materia, sobre as que construír o traballo autónomo, utilizando as sesións maxistras e outras ferramentas aportadas.
Traballos tutelados	Realización de tarefas relacionadas cos contidos da materia nas que se prime a capacidade de investigación e documentación sobre os temas e obras propostas. Preparación por parte do alumno de algún contido da materia indicado polo profesor. As directrices, metodoloxía e a secuencia das tarefas serán indicadas polo profesor ó alumno para a súa correcta elaboración e presentación escrita e oral.
Estudos de caso, debates e outras actividades	Busca, lectura e traballo de documentación; propostas de resolución de problemas e/ou exercicios realizados na aula polo alumnado de xeito autónomo; charlas abertas a partir da lectura e comentario de artigos científicos ou documentos audiovisuais, noticias de actualidade ou estudos de caso; actividades complementarias como visitas, traballos de campo, viaxes de estudo, conmemoracións, etc., e tarefas propostas asociadas a elas.
Presentación/Exposición	Exposición oral por parte do alumnado dos traballos tutelados.
Proba escrita (avaliación continua)	Exame dos contidos tratados nas aulas, a realizar en datas próximas ao final do cuadrimestre.
Proba da convocatoria ordinaria	Proba escrita. A realizar na data e hora fixada no calendario oficial de exames da ESCRBCG. A proba versará sobre os contidos que figuran na presente guía docente.
Proba da convocatoria extraordinaria	Proba escrita para os alumnos/as que non superasen a materia na convocatoria ordinaria. A realizar na data e hora fixada no calendario oficial de exames da ESCRBCG. A proba versará sobre os contidos que figuran na presente guía docente.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN		
Método	Criterios	% avaliación
AVALIACIÓN CONTINUA		
Proba escrita	Avaliación da correcta adquisición dos obxectivos, competencias e contidos da materia. Consistirá na identificación, comentario e análise de varias obras, comentarios de textos, desenrolo de preguntas ou temas propostos e/ou definición de termos. Cada parte da proba levará indicada a porcentaxe que pondera sobre a nota final	60 %

	da mesma. Cada un dos exercicios a resolver puntuarase de 0 a 10. Para que a proba escrita poda facer media aritmética co resto de actividades avaliadas a calificación obtida na mesma ten que ser igual ou superior a 5.	
Traballos tutelados	<p>Rigor técnico e metodolóxico no ámbito da documentación e a investigación, corrección formal e calidade da presentación. Sentido crítico e capacidade para plantexar hipóteses e propostas.</p> <p>Presentación oral dos traballos na que se valorarán as competencias expositivas, a capacidade de síntese, o desenvolvemento dos contidos máis relevantes e a presentación de propostas para a posta en valor do patrimonio cultural estudado. A súa cualificación ponderará o 50% da nota total de este sistema de avaliación.</p> <p>Fora dos prazos establecidos para a súa entrega e presentación non se valorarán e cualificarán os traballos propostos salvo circunstancias debidamente xustificadas.</p>	30 %
Estudos de caso, debates e outras actividades. Observación sistemática a través do seguimento do traballo na aula.	Participación e realización das tarefas e actividades propostas no apartado “estudos de caso, debates e outras actividades”, interese pola materia e asistencia regular.	10 %
TOTAL		100 %
PROBA ESCRITA CONVOCATORIA ORDINARIA		100%
PROBA ESCRITA CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA		100%
OUTROS COMENTARIOS Á AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN:		
<ul style="list-style-type: none"> • Todos os alumnos teñen dereito duas convocatorias, unha ordinaria e outra extraordinaria. As datas, horas e lugares de celebración das mesmas faranse públicas coa suficiente antelación e poderán ser consultadas nos taboleiros e na páxina web da ESCRBCG. • Avaliarase de forma continuada o progreso do proceso de aprendizaxe. A cualificación final da materia para os alumnos da avaliación continua consistirá nos sistemas de avaliación expostos na táboa anterior. A fórmula de cálculo para a cualificación obtida ó longo do curso será a seguinte: [Cualificación final = nota proba escrita final x 0,60 + nota traballos tutelados x 0,30 + estudos de caso, debates e outras actividades x 0,10]. • Os alumnos que non aproben ou non se presenten na convocatoria ordinaria poderán recuperar a materia na convocatoria extraordinaria, que terá as mesmas características que a proba da convocatoria ordinaria. 		
ATENCIÓN PERSONALIZADA		
<ul style="list-style-type: none"> • Ofrecerase atención personalizada ó alumnado durante todo o curso. As titorías docentes realizaranse no despacho do profesor no horario asignado a comezo de curso previo aviso do alumno ao profesor mediante o correo electrónico do docente encargado que figura máis arriba. 		
BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA		
<ul style="list-style-type: none"> • BANGO TORVISO, I.: <i>Arquitectura románica en Pontevedra</i>, La Coruña, 1979. 		

- CHUECA GOITIA, F.: *Edad Media cristiana en España*, en Historia de la arquitectura occidental, vol. IV, Madrid, 1989.
- DURAN SANPERE, A. y AINAUD DE LASARTE, J.: *Escultura gótica*, Plus-Ultra, Ars Hispaniae, vol. VIII, Madrid, 1956.
- KINGSLER PORTER, A.: *La escultura románica española (2 vols.)*, Gustavo Gili, Barcelona, 1982.
- MALTESE, C. (coord.): *Las técnicas artísticas*, Cátedra, 2006.
- MANSO PORTO, C.: “La escultura gótica y renacentista en Galicia”, en Separata de: FILGUEIRA-VALVERDE, J.F. (de.): *La escultura gallega: el centenario de Francisco Asorey*, Santiago de Compostela, 1991, pp. 31-54.
- OLAGUER FELIU, F.: *Arte medieval español hasta el Año Mil*, Madrid, 1998.
- VV.AA.: *Conceptos fundamentales del lenguaje escultórico*, Akal, 2006.
- VV.AA.: *Arte e cultura de Galicia e norte de Portugal. Vols. I e II*. Nova Galicia Edicións, 2005.
- VV.AA.: *Prehistoria y Protohistoria de la Península Ibérica*, UNED, Tomos I y II, Madrid, 2006.
- WILLIANSO, P.: *Escultura gótica (1140-1300)*, Cátedra, 1997.
- WYTTKOWER, R.: *La escultura, procesos y principios*. Madrid, Alianza Forma, 2003.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA:

- ATIENZA, J.: *Nociones de heráldica*, Aguilar, Madrid, 1989.
- BIANCHI BANDINELLI, R. y PARIBENI, E.: *El arte de la antigüedad clásica. Grecia*, Akal, Madrid, 1998.
- BIANCHI BANDINELLI, R. y TORELLI, M.: *El arte de la antigüedad clásica. Etruria-Roma*, Akal, Madrid, 2000.
- BLANCO FREIJEIRO, A.: *El Arte Egipcio I y II*, Historia del Arte, Historia 16, Madrid, 1989.
- DUBY, G. y otros: *La escultura. El testimonio de la Edad Media desde el siglo V al XV*, Barcelona, Carroggio, 1989.
- FOCILLON, H.: *La escultura románica: investigaciones sobre la historia de las formas*, Madrid, Akal, 1986.
- GARCÍA GUTIÉRREZ, P. y LANDA BRAVO, J.: *La escultura I. De la Prehistoria al Gótico*, Madrid, 1991.
- POLLITT, J.J.: *El arte helénico*, Madrid, 1989.
- RICHTER, G. M. A.: *El arte griego*, Barcelona, 1980.
- SANCHIDRIÁN, J. L.: *Manual de arte prehistórico*, Editorial Ariel, Barcelona, 2001.
- VV.AA.: *Historia de un arte. La escultura. El prestigio de la Antigüedad*, Barcelona, 1995.
- VV.AA.: *Retablos: técnicas, materiales y procedimientos*, International Institute for Conservation, Grupo Español, Valencia, 2006.
- ZANKER, P.: *Augusto y el poder de las imágenes*, Alianza, Madrid, 1992.

OBSERVACIÓNS

- Usarase a plataforma Moodle para que o alumno poida consultar e dispoñer da presente guía docente, para deixar material didáctico para o alumnado, para formalizar a entrega de traballos e para outros usos relacionados coa materia e tamén como modo de comunicación profesor/alumno. O uso desta plataforma é obrigatorio para o alumnado que curse a avaliación continua, e moi recomendable para o resto.
- É imprescindible que o alumno aplique una metodoloxía axeitada á hora de proceder ó estudo dos contidos da materia e á realización das distintas tarefas (aclaración de dúbidas ou aspectos que non fosen correctamente asimilados, toma de apuntes e anotacións, busca e selección de materiais, cronogramas,

presentacións, etc.).

- O plaxio e apropiación de materiais científicos en distintos soportes (edicións dixitais ou en papel) sen o citado previo da súa fonte é un delito e suporá un suspenso.
- A biblioteca da ESCRBBCCG conta con material bibliográfico específico sobre os contidos da materia. O seu uso habitual é imprescindible para acadar correctamente os obxectivos da materia polo que formará parte das actividades lectivas da materia.
- O uso ou funcionamento de teléfonos móbiles e outros dispositivos (TIC,s) con capacidade de copia ou gravación non está permitido.

CURSO ACADÉMICO 2023-2024